

ननुपाद्वेमाघमाहात्म्येवाराणस्यामृतस्यापिब्राह्मणस्यदशजन्मानिस्मर्यतेतत्कथं द्वितीयंकारणंतत्रेतिजन्मांतरप्रापकंकारणांतरंतस्यनास्तीत्युक्तमित्याशंक्याहार्थेन भावितमिति तत्पिशाचशरीरंकर्मयोगेन आत्महत्यायाइवब्रह्महत्यादीनामनेकजन्मप्रापकाणामनेकेषांकर्मणांकाश्यांकृतानांसंभवात्तत्तत्कर्मवासनयातत्रतत्रयातनाशरीरेजायते नचैवंदेशांतरमरणादविशेषइत्याशंक्याह इदमिति इदंयातनाशरी रादस्यतत्रयत्रविषयेनिमग्नंसत्प्रियतेतत्तत्स्वभावस्तत्तद्रूपोऽपरोविसर्गोजन्मकर्मणःफलभूतोदृष्टः यातनाशरीरविसर्गस्तुत्यक्तशरीरसजातीयोनभवतीत्यर्थः विमर्दइतिपाठेपिसएवार्थः ॥ १७ ॥ यातनादे हस्यतुततोवैलक्षण्यमाह नजायतइति भूतात्मारुद्रपिशाचः नजायतेस्वेनरूपेणनाविर्भवतियावत्पापक्षयं ॥ १८ ॥ आयतनंअधिष्ठानंप्राप्यउपाधिजनितकालुष्यत्यागेनावगम्य आयतनस्वरूपमाह मनस

भावितंकर्मयोगेनजायतेतत्रतत्रह ॥ इदंशरीरंवैदेहप्रियतेयत्रयत्रह ॥ तत्स्वभावोपरोदृष्टोविसर्गःकर्मणस्तथा ॥ १७ ॥ नजायतेतुनृपतेकंचित्कालमयंपुनः ॥ परिभ्रमतिभूतात्माद्यामिवांबुधरोमहान् ॥ १८ ॥ सपुनर्जायतेराजन्प्राप्येहायतनंनृप ॥ मनसःपरमोत्थात्माइंद्रियेभ्यःपरंमनः ॥ १९ ॥ विविधानांचभूतानां जंगमाःपरमानृप ॥ जंगमानामपितथाद्विपदाःपरमामताः ॥ द्विपदानामपितथाद्विजावैपरमाःस्मृताः ॥ २० ॥ द्विजानामपिराजेंद्रप्रज्ञावंतःपरामताः ॥ प्राज्ञा नामात्मसंबुद्धाःसंबुद्धानाममानिनः ॥ २१ ॥ जातमन्वेतिमरणंनृणामिति विनिश्चयः ॥ अंतवंतिहिकर्माणिसेवंतेगुणतःप्रजाः ॥ २२ ॥ आपन्नेतूत्तरांकाष्ठांसू र्येयोनिधनंव्रजेत् ॥ नक्षत्रेचमुहूर्तेचपुण्येराजन्सपुण्यकृत् ॥ २३ ॥ अयोजयित्वाक्लेशेनजनंष्ट्राव्यचदुष्कृतं ॥ मृत्युनात्मकृतेनेहकर्मकृत्वात्मशक्तिभिः ॥ २४ ॥ विषमुद्वंधनंदाहोदस्युहस्तात्तथावधः ॥ दंष्ट्रिभ्यश्चपशुभ्यश्चप्राकृतोवधउच्यते ॥ २५ ॥ नचैभिःपुण्यकर्माणोयुज्यंतेचाभिसंधिजैः ॥ एवंविधैश्चबहुभिरपरैः प्राकृतैरपि ॥ २६ ॥ ऊर्ध्वंभित्वाप्रतिष्ठंतेप्राणाःपुण्यवतानृप ॥ मध्यतोमध्यपुण्यानामधोदुष्कृतकर्मणां ॥ २७ ॥ एकःशत्रुर्नद्वितीयोस्तिशत्रुरज्ञानतुल्यःपुरु षस्यराजन् ॥ येनावृतःकुरुतेसंप्रयुक्तोघोराणिकर्माणिसुदारुणानि ॥ २८ ॥

इति निःसंकल्पमेवमोक्षलक्षणमित्यर्थः तस्मान्निःसंकल्पस्तदस्थस्तिष्ठेदेतन्मोक्षलक्षणमितिमैत्रायणीयश्रुतेः ॥ १९ ॥ एवंजंतुतारतम्यवर्जितादेशविशेषायत्तांगतिमुक्त्वाकालायत्तांगतिवक्तुंजंतुतारतम्यंता वदाह विविधानामिति ॥ २० ॥ आत्मसंबुद्धाःयोगिनः अमानिनःयोगैश्वर्यकृतदर्पहीनाः ॥ २१ ॥ दर्पत्यागमूलंविवेकमाह जातमिति ॥ २२ ॥ पुण्यकृतब्रह्मलोकंगंतुमधिकारीत्यर्थः ॥ २३ ॥ तत्र मुख्यंसाधनंजनंक्लेशेनअयोजयित्वेति अत्रापियादृच्छिकमेवमरणंश्रेयइत्याह मृत्युनेति आत्मकृतेनकालजेन ॥ २४ ॥ विषमिति योगीअत्यंतव्याधिपीडायस्तोपिदुर्मरणंनेच्छेदित्यर्थः ॥ २५ ॥ २६ ॥ उत्तरायणेमृतानांपुण्यकृतांगतिमाह ऊर्ध्वमिति सूर्यमंडलंभित्वेत्यर्थः सूर्यद्वारेणतेविरजाःप्रयांतीतिश्रुतेः मध्यतोमनुष्यलोके प्रासंगिकोयमर्थःश्लोकः ॥ २७ ॥ देशकालनिरपेक्षागतिस्तुकेवलमज्ञानाख्य शत्रोरपगममात्रादेवेत्याह एकइतिद्वाभ्यां ॥ २८ ॥